

صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

معاونت سیاسی

اداره پژوهش های سیاسی

طرح ملی تکاپو (توسعه کسب و کار و اشتغال پایدار)

فرآورده های خبری و تولیدات پژوهشی در بخش های زیر قابل دسترس است:

– وب سایت خبرگزاری صدا و سیما (سرویس پژوهش) <http://www.iribnews.ir>

پژوهشگر: علی قنبری شیرسوار

۲	* مقدمه و طرح مسئله
۲	* معرفی طرح ملی تکاپو (توسعه کسب و کار و اشتغال پایدار)
۳	* موضوعات محوری طرح ملی تکاپو
۳	* ویژگیهای اصلی طرح ملی تکاپو
۴	* اقدامات اجرایی طرح تکاپو در سطح ملی
۵	* رسته های در اولویت توسعه اشتغال و اقتصاد بر مبنای مطالعات طرح تکاپو در سطح استانها و مناطق کشور
۶	* رستههای در اولویت توسعه اشتغال روستایی بر مبنای مطالعات در سطح روستاهای کانونی کشور
۷	* نوع و تفکیک فعالیتهای اجرایی تکاپو در کشور (مبثنی بر مزیت های منطقه ای)
۷	* برنامه رسته پوشاک
۸	* تدوین بسته سیاستگذاری توسعه رسته پوشاک ملی
۹	* برنامه ملی تکاپو (توسعه کسب و کار و اشتغال پایدار)
۹	* دستاوردها طرح تکاپو (توسعه کسب و کار و اشتغال پایدار)
۹	* تعداد اشتغال قابل ایجاد در رسته فعالیت های منتخب سطح ملی
۱۰	* جمع بندی

اشتغال مولد راهی است برای تولید ثروت که به وسیله آن می توان به اهداف سیاست های اجتماعی به نحو مطلوب تری رسید. متأسفانه این امر مهم و اساسی مورد توجه جدی قرار نگرفته، به طوری که امروز بزرگ ترین دغدغه نیروی مولد، مقوله اشتغال و امنیت شغلی و برای نیروهای فعال و آماده کار، نبودن فرصت های شغلی کافی است. ایجاد بستر اشتغال پایدار، بالاترین رسالت دولت ها در فراهم کردن دسترسی به کار مطمئن تر برای رهایی از فقر است و بدون تلاش همراه با بهره وری، این مهم تحقق نمی یابد. طرح توسعه کسب و کار و اشتغال پایدار (تکاپو) یکی از برنامه های اشتغال معاونت اشتغال وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی است که از سال ۱۳۹۴ برای همه استان ها با توجه به مزیت ها، ظرفیت ها و توانمندی های استان تنظیم شده است.

فرایند سیاست گذاری و مداخله برای ایجاد اشتغال پایدار در وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی در سه لایه کلان، میانی و خرد دنبال می شود. در لایه خرد، بهسازی دینامیک کسب و کار و اشتغال مناطق (استانی، منطقه ای، شهرستانی و محلی) و سپس توسعه رسته های پر اشتغال منطقه ای موضوع اصلی مداخلات هستند. برای درک وضعیت هر استان و مناطق زیر مجموعه، مطالعه فراگیری به صورت کمی و کیفی صورت می گیرد، به گونه ای که بتوان روش و مکانیسم مداخله را طراحی و براساس آن برنامه عمل فراگیر و مشترک بخش دولتی و خصوصی جهت اقدام مشترک را تدوین و اجرا نمود. در این پژوهش کوشش می شود تا تحولات ساختاری از منظر کسب و کار و اشتغال در سطح بخش های سه گانه کشاورزی، صنعت و خدمات، زیر بخش ها و سپس درون رسته های کسب و کار شناخته و تحلیل شود. همچنین رسته های دارای بیشترین ضریب فزاینده از نظر ارزش افزوده و اشتغال، منابع و محیط زیست و رقابت پذیری منطقه ای و ملی شناسایی و اولویت گذاری می شوند. در این فرایند همه مطالعات، گزارشات و مستندات رسمی و غیررسمی موجود مرور شده و مورد استفاده قرار می گیرند و مهمتر آنکه بخش عمده ای از کار به صورت گردآوری داده ها و اطلاعات میدانی و با حصول به درکی نزدیک از وضعیت موجود صورت می گیرد.

*** معرفی طرح ملی تکاپو (توسعه کسب و کار و اشتغال پایدار)**

طرح تکاپو مصوب شورای عالی اشتغال کشور و یکی از برنامه های اصلی و محوری توسعه اشتغال در کشور می باشد. در صورتی که بتوان موانع موجود بر سر راه فعالان کسب و کارهای منتخب را مرتفع و فرصت های جدید داخلی و جهانی را در مقابل آن ها قرار داد، می توان انتظار توسعه و پیامدهای مطلوب ناشی از آن را داشت. هدف اصلی طرح تکاپو توسعه اشتغال پایدار از طریق بهسازی دینامیک اشتغال در سطح مناطق و توسعه رسته های کسب و کاری منتخب و اولویت دار در سطح ملی و استان ها است.

*** موضوعات محوری طرح ملی تکاپو**

*** ویژگی های اصلی طرح ملی تکاپو**

- ❖ طرح تکاپو بر توسعه رسته کسب و کارهای موجود (رسمی و غیر رسمی) تکیه دارد (ایجاد کسب و کارهای جدید از طریق توسعه کسب و کارهای موجود صورت خواهد گرفت).
- ❖ طرح تکاپو هم بر طرف عرضه نیروی کار (آموزش عالی، فنی حرفه‌ای، آموزش پرورش و نهادهای آموزشی ...) از طریق ارتقای مهارت و توانمندسازی نیروی کار متناسب با نیاز صنعت و کسب و کارها توجه و برنامه دارد و هم بر طرف تقاضای نیروی کار (بنگاه‌های کسب و کار در رسته‌های مختلف تولیدی، کشاورزی، خدماتی، توزیعی، صنعتی و ...)
- ❖ طرح تکاپو مبتنی بر مزیت‌های هر منطقه (استان) و توسعه کسب و کارهای دارای مزیت انجام می‌شود.
- ❖ برنامه‌های اجرایی طرح تکاپو برای توسعه هر رسته کسب و کار، بین ۳ تا ۵ سال به طول می‌انجامد.
- ❖ رسته‌های کسب و کاری که بیشترین تاثیر بر اقتصاد و اشتغال در استان را دارا می‌باشند در اولویت توسعه در طرح تکاپو قرار دارند.
- ❖ در هر استان فردی متخصص و آموزش دیده از بخش خصوصی به عنوان (کارگزار اشتغال استان) اقدام به بررسی دینامیک اشتغال استان نموده و در چارچوب مدل توسعه‌ای تکاپو، اقدام به شناسایی رسته‌های اولویت‌دار می‌نماید.
- ❖ برای هر رسته دارای اولویت یک فرد متخصص و آموزش دیده به عنوان مدیر توسعه آن رسته انتخاب شده و اقدام به مطالعه و تدوین برنامه‌های عمل اجرایی برای توسعه رسته (به صورت برنامه‌های عمل یک ساله) می‌نماید.
- ❖ منابع اجرای برنامه‌های عمل برای توسعه رسته، از منابع طرح تکاپو، منابع استانی، هماهنگ کردن و همسو کردن منابع دستگاه‌های ذیربط و مشارکت دستگاه‌های اجرایی استان، تسهیلات صندوق کارآفرینی و امید و برخی از بانکها، و مشارکت بنگاه‌های بخش خصوصی فراهم می‌گردد.
- ❖ برنامه‌های اجرایی شامل برنامه‌های مختلفی است که باعث ارتقاء کل زنجیره ارزش یک رسته کسب و کار از تامین تا مصرف می‌گردد و طیف وسیعی از فعالیت‌ها در زمینه توسعه تکنولوژی، ارتقای مهارت‌های نیروی انسانی، ارتقای کیفیت تولیدات یا خدمات، ارتقای بهره‌وری عوامل تولید، ایجاد نهادهای تخصصی و شبکه سازی و ... را در بر می‌گیرد.

- ❖ نظام دقیقی برای اجرا، پایش و ارزیابی طرح تکاپو برنامه‌ریزی شده است و خروجی و هدف اصلی طرح، توسعه و رونق کسب و کار به صورت پایدار و هدفمند و ایجاد و تثبیت اشتغال می‌باشد.
- ❖ نقطه شروع برای مداخله در دوران رکود در حوزه اشتغال، توجه به توسعه کسب‌وکارهای دارای ظرفیت بالای اشتغال است.
- ❖ در توسعه بنگاه‌های موجود نیز می‌بایست تمرکز بر بنگاه‌های خرد، کوچک و متوسط بوده که بیشترین سهم اشتغال و تعداد بنگاه‌های کشور را دارا می‌باشد. برنامه‌های طراحی شده به گونه‌ای خواهند بود که امکان ارتباط بنگاه‌ها در حلقه‌های پسین و پیشین زنجیره ارزش فراهم شود.
- ❖ تخصیص تسهیلات بانکی، فارغ از نرخ‌های بهره رایج در نظام بانکی، راهکار مناسبی برای توسعه اشتغال نخواهد بود. بنابراین سیاست‌هایی مانند اختصاص یارانه سود و یا تبصره‌های تکلیفی مبتنی بر منابع بانکی، راهکارهای موثری برای ایجاد اشتغال نخواهند بود.
- ❖ ضروری است که برنامه‌های توسعه اشتغال کشور، پوشش مناسبی برای اشتغال گروه‌هایی باشند که در دوران رکود بیشترین آسیب را از شرایط رکود دیده‌اند. به طور معمول گروه‌های اجتماعی زنان، جوانان، افراد ناتوان جسمی در دوران رکود شانس کمتری برای اشتغال دارند. گروه‌های هدف اولویت دار طرح تکاپو برای اشتغال عبارتند از: جوانان فارغ التحصیل بیکار، زنان سرپرست خانوار، معلولین، زنان).
- ❖ اصلاح جهت‌گیری نظام آموزشی مهارتی و تخصصی در انطباق با نیازهای طرف تقاضای کار از اولویت‌های کلیدی بازار کار می‌باشد.
- ❖ ضروری است که الزامات اجرایی طرح به گونه‌ای طرح‌ریزی شوند که منشاء پویایی و هماهنگی در سازمان‌های ستادی و اجرایی در سطح ملی و استانی شوند. به بیان دیگر می‌بایست امکان تقسیم کار بین دستگاهی برای مواجهه با موضوع اشتغال پایدار فراهم شود.
- ❖ برای ایجاد اشتغال می‌بایست پس از سیاستگذاری در سطح کلان، بر مواجهه مستقیم در سطح محلی و استانی تمرکز نمود. مختصات اشتغال در استان‌های مختلف، متفاوت است و بنابراین راهکارهای اختصاصی خود را می‌طلبد.

*** اقدامات اجرایی طرح تکاپو در سطح ملی**

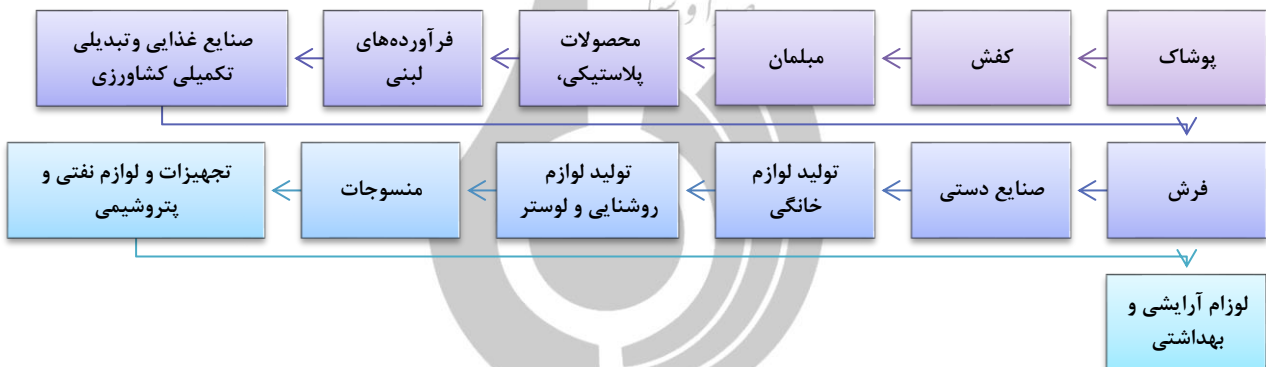
- ❖ عقد تفاهم نامه همکاری در توسعه کسب و کارها در حوزه‌های تخصصی با نهادها و وزارتخانه‌های ذیربط:

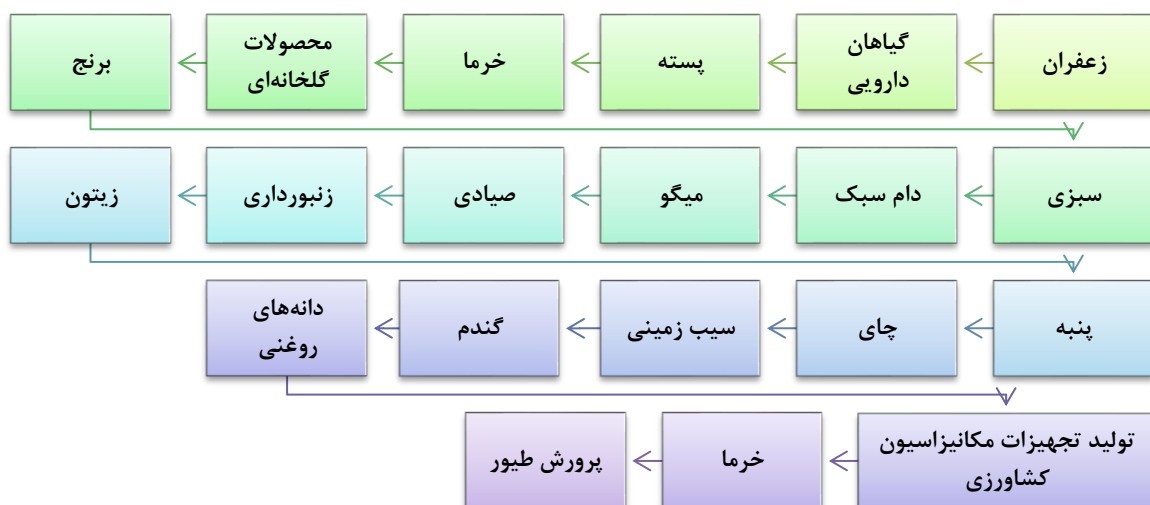

* رشته‌های در اولویت توسعه اشتغال و اقتصاد بر مبنای مطالعات طرح تکاپو در سطح استان‌ها و مناطق کشور

۱ - صنعت:

۲ - کشاورزی:

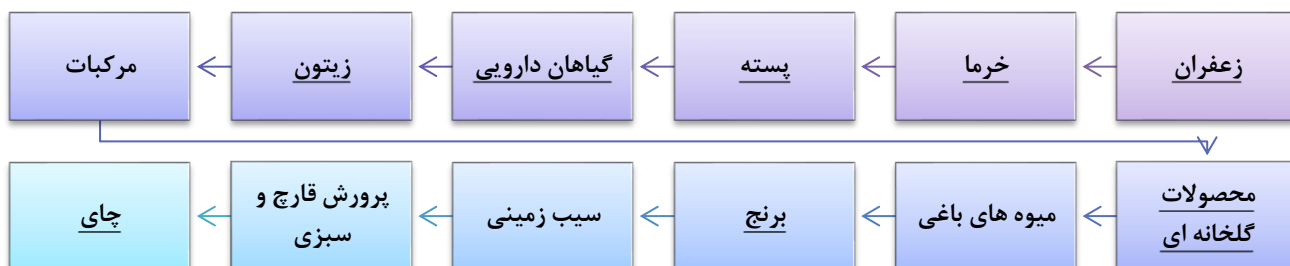

۳ - خدمات :

* رسته‌های در اولویت توسعه اشتغال روستایی بر مبنای مطالعات در سطح روستاهای کانونی کشور

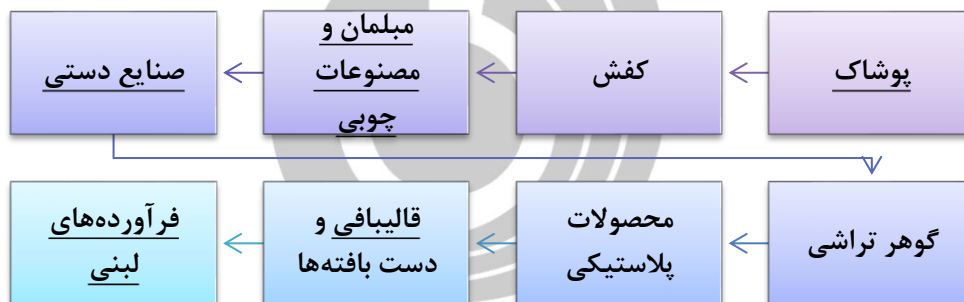
۱ - کشاورزی:

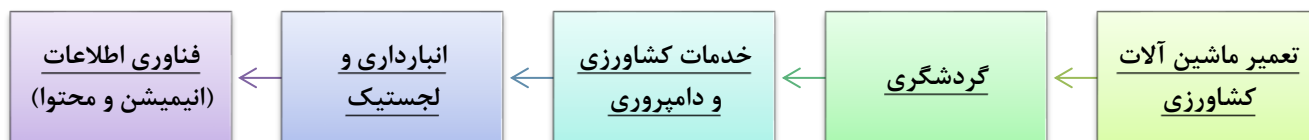
۲ - دامپروری:

۳ - صنعت:

۴ - خدمات:

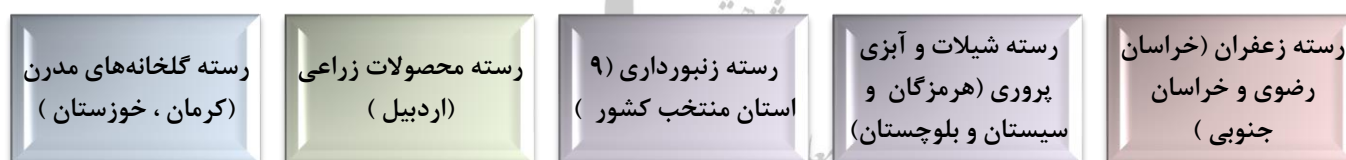

* نوع و تفکیک فعالیت‌های اجرایی تکاپو در کشور (مبتنی بر مزیت‌های منطقه‌ای)

۱ - فعالیت‌های اجرایی تکاپو در حوزه صنعت :

۲ - فعالیت‌های اجرایی تکاپو در حوزه کشاورزی :

۳ - فعالیت‌های اجرایی تکاپو در حوزه خدمات :

* برنامه رسته پوشاک

هدف: ایجاد اشتغال ۳۰۰ هزار نفر طی دو سال

استراتژی: اخذ سفارش و صادرات ۵۰۰ میلیون دلاری از برندهای معتبر بین المللی

❖ کارهای اجرایی رسته پوشاک:

اتصال ۲۸ واحد تولیدی و صنعتی متوسط و بزرگ صنعت پوشاک کشور به چندین برند بین المللی و اخذ سفارش و تولید پوشاک به میزان بیش از ۲۲ میلیون یورو از کشور ترکیه

ایجاد بیش از ۱۲۰ بنگاه کوچک و متوسط در استانهای خراسان رضوی ، لرستان ، تهران

ایجاد و راه اندازی بزرگترین مرکز توسعه تکنولوژی و تجارت صنعت پوشاک کشور

بکارگیری مشاور و متخصص بین المللی توسعه صنعت پوشاک

ایجاد سه نهاد تخصصی اتصال به بازار ، توسعه تکنولوژی و مهارت در استانهای (لرستان ، خراسان رضوی ، تهران)

برگزاری بیش از ۱۰۰ دوره آموزشی تخصصی مهارتی در استانهای خراسان رضوی ، تهران ، لرستان و اشتغال بکار تضمینی فراگیران

پیشنهاد تغییر قوانین و مقررات واردات مواد اولیه

برقراری خط اعتباری مالی ریفایناس از سوی شرکت صاحب برند بین المللی

اتصال دو بنگاه از طریق جوینت ونچر به یک برند بزرگ بین المللی

معاونت سیاسی

تدوین بسته سیاستگذاری توسعه رشته پوشاک ملی: تیم

تدوین بسته مالی و نحوه تامین مالی رشته پوشاک مبتنی بر زنجیره ارزش و نیازمندی های واقعی بازار پوشاک با کمترین انحراف

تدوین بسته سیاستگذاری در حوزه تجارت خارجی، بازار داخلی صنعت پوشاک

تدوین بسته و راهکارهای تخصصی توسعه تکنولوژی پوشاک

تدوین استراتژی و هدف گذاری توسعه سفارش پذیری و اتصال به بازارهای خارجی صنعت پوشاک

تدوین و تهیه بسته سیاستگذاری و مشوق های تخصصی حمایت از سرمایه گذاری خارجی در صنعت پوشاک

تدوین بسته سیاستگذاری توسعه مهارت و توسعه اشتغال نیروی انسانی در صنعت پوشاک

تهیه جداول تخصصی تقسیم کار بین دستگاهی و تعیین نقش دستگاه های اجرای در توسعه صنعت پوشاک

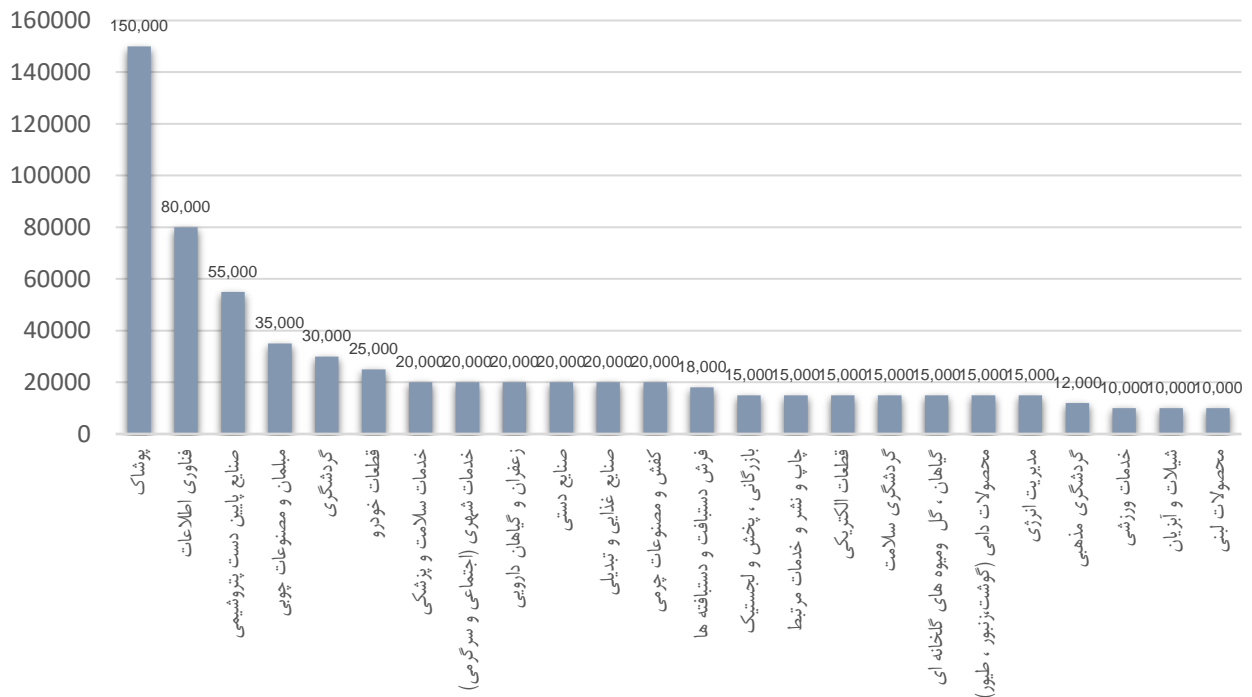
* برنامه ملی تکاپو (توسعه کسب و کار و اشتغال پایدار)

* دستاوردها طرح تکاپو (توسعه کسب و کار و اشتغال پایدار)

* تعداد اشتغال قابل ایجاد در رسته‌های منتخب سطح ملی

* جمع بندی

بیکاری که طی دهه‌های اخیر همواره یکی از چالش‌های اقتصاد ایران بوده، در کنار توسعه سیاست‌های غلط در نظام آموزشی کشور جدی‌تر شد به طوری که تاثیر ناهمخوانی استراتژی‌های نظام آموزشی کشور با نیاز بازار کار غیرقابل انکار است. به اعتقاد کارشناسان، متولدین دهه شصت که مخاطب بخش عمده‌ای از بیکاری فعلی در جامعه هستند، از اوایل دهه هشتاد به تدریج وارد بازار کار شدند اما سیاست‌های نظام آموزش عالی بدون در نظر گرفتن نیاز بازار کار به تدریج توسعه پیدا کرد که دو نتیجه نامطلوب در پی داشت؛ نخست اینکه، جوانانی که باید در سن ۲۰ سالگی وارد بازار کار می‌شدند در جهت مدرک‌گرایی تشویق شدند و با تغییر الگوی زندگی خود در آن مقطع، «دانشگاه» را به «انتخاب شغل» ترجیح دادند. در کنار آن، بسیاری از دانشجویان در حالی فارغ‌التحصیل شدند که به استناد اظهارات مسئولان هیچ مهارتی برای ورود به بازار کار ندارند و در حال حاضر نیز به اعتقاد مسئولان حدود ۸۰ درصد از تقاضای نیروی کار مربوط به فارغ‌التحصیلان دانشگاهی است.

نتیجه مطالعات در ۳۱ استان کشور در قالب طرح توسعه کسب و کار و اشتغال پایدار نشان می‌دهد در سراسر کشور، عرضه نیروی کار متناسب با نیازهای واقعی کسب و کارهای دارای مزیت در هر منطقه از کشور نیست و میزان تطابق آموزش‌های مهارتی و آموخته‌های دانش‌آموختگان دانشگاهی و فنی و حرفه‌ای کمترین ارتباط را با نیازهای واقعی و مزیت‌های کسب و کاری دارند. در قالب اجرای طرح تکاپو در حال حاضر در تمام استان‌های کشور مزیت‌ها و پویایی اقتصادی و اشتغالی و رشته‌های دارای مزیت توسعه اشتغال متناسب با هر منطقه به تفکیک نیاز آموزشی هر شهرستان استحصال و تهیه و تدوین شده است.

در مجموع باید گفت، باید سریعاً تغییرات بنیادین و محتوایی در حوزه آموزش‌های عالی و آموزش‌های فنی و حرفه‌ای صورت پذیرد چرا که در صورت ادامه این وضعیت، به جز اتلاف هزینه و وقت ارزشمند جوانان که در بهترین سال‌های تلاش و کوشش خود هستند، عایدی دیگری نصیب اقتصاد و اشتغال کشور نخواهد شد.